

Микола ЗИМОМРЯ

(Дрогобич, Україна)

Іван ЗИМОМРЯ

(Ужгород, Україна)

Ігор РОЗЛУЦЬКИЙ

(Дрогобич, Україна)

КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗМАГАНЬ: СЛОВО ПРО РОСТИСЛАВА РАДИШЕВСЬКОГО

Чомусь сподіваємось, що читач впізнає одразу: ведемо мову про Ростислава Радишевського, відомого, у першу чергу, як літературознавця найширших зацікавлень, у тім числі україніста та полоніста. Що вдалося досягнути доктору філологічних наук, члену-кореспонденту НАН України (2009) упродовж останніх п'яти десятиліть? Одне слово, так багато, що, на перший погляд, важко уявити, власне, як на творчий ужинок однієї людини... Так, наприклад, широкий розголос викликали дві ґрунтовні монографії: «Іскри єднання. До питання про інтернаціональні мотиви творчості Лесі Українки» [3] та «Юліуш Словацький. Життя і творчість» [5]. В першій автор окреслює специфіку українсько-польського культурного діалогу від романтизму до літератури «Молодої Польщі», а в іншій виствітлено ознаки трагічного оптимізму з проєкцією на українські мотиви в творчості визначного польського поета, уродженця Кременця. Згадати б, що вчений-енциклопедист від 1999 року – директор Міжнародної школи НАН України, а від 2000 року – завідувач кафедри полоністики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Загалом творчий доробок ученого складає понад 300 праць, серед них 10 монографій.

Ціла низка книжок написана польською мовою, зокрема, його медієвістичні праці: «Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część I: Monografia» [8] і «Roksolański Parnas. Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część II: Antologia» [9]. Дослідник концептуально поноваторськи закріпив тему багатомовності давнього українського письменства, яке спричинило вплив і на культури народів-сусідів. З іншого боку, мало місце й польське посередництво у формуванні давньоукраїнської літератури. Виокремимо студію Івана Вагилевича, підготовлену на основі рукопису, в упорядкуванні Ростислава Радишевського: «Jan Dalibor Wagilewicz. Pisarze Polscy Rusini wraz z dodatkiem Pisarze Łacińscy Rusini» [7]. Виданню передуює капітальна передмова упорядника.

Важливе значення для історії українського письменства має підготовлений вченим двотомник «Тренос, або Плач Єдиної Святої Помісної Апостольської Східної Церкви...» [6] Мелетія Смотрицького з авторською передмовою. З-під його пера маємо вперше повний адекватний український переклад із старопольської цієї визначної пам'ятки ранньобарокової полемічної літератури.

Примітною в його доробку постає книжка «Іван Мазепа у сарматсько-роксоланському вимірі бароко» [2], де вперше на засадах риторики здійснено широкий філологічний аналіз панегіриків, присвячених Іванові Мазепі.

В контексті наукових змагань Ростислава Радишевського закономірною видається особливо солідна праця «Літературознавча шевченкіана діаспори та польська рецепція Т.Г.Шевченка» [4]. Тут дослідник проаналізував шевченкознавчі праці Леоніда Білецького, Павла Зайцева, Богдана Лепкого, Дмитра Дорошенка, Дмитра Чижевського, докладно висвітлив діяльність Українського наукового Інституту у Варшаві, творчість поета в інтерпретації польських учених.

З ініціативи Ростислава Радишевського постала 1990 року серія «Студії з україністики». Досі побачило світ 26 випусків. Окрім збірників наукових праць, тут вийшли книги: «Християнство – романтичний месіанізм – сучасність» (К., 2011) і «Шевченкознавчі та порівняльні студії» Стефана Козака (К., 2012), «Літературознавча шевченкіана діаспори та польська рецепція Т.Г.Шевченка» Ростислава Радишевського (К., 2014), «Росія як «опікунка» слов'ян» Станіслава Тадеуша Грабовського (К., 2016), двотомник «Первісність життєвих змагань. Науковий збірник на пошану Миколи Зимомрі» (К., 2016), «Мова, фольклор, література польсько-українського пограниччя» Михайла Лесіва (К., 2017), «Українознавчі праці» Мар'яна Якубця (К., 2017), «Міфопоетика Нью-Йоркської групи» Тадея Карабовича (К., 2017). Тут не оминати й видання «Юрій Косач. На варті нації» в упорядкуванні Р.Радишевського [1]. Воно містить фундаментальний нарис історії української літератури та нарис історії формування українського національного міфу крізь призму художнього слова.

Про розмаїття вченого свідчить і серія «Друкується вперше – літературні палімпсести», яку він ініціював ще 2011 року. Тут побачили світ «Твори у двох томах» Олександра Олеса (К., 2011), «Твори у трьох томах» Василя Короліва-Старого (К., 2012, т. 1), «Вибрані твори у двох томах» Антіна Павлюка (К., 2012, т. 1), «Шевченкіана» Леоніда Білецького (К., 2013, т. 1–3), «Літературознавчі праці» Ореста Зілінського (К., 2013), «Твори у двох томах» Михайла Обідного (К., 2013, т. 1). Авторам цих рядків достеменно відомо: Ростислав Радишевський підготував до друку шеститомну «Шевченкіану діаспори», а також чотири томи «Літературознавчої спадщини Леоніда Білецького». Без сумніву, заслуговують високої оцінки його полоністичні, компаративістичні видання, у тім числі «Українсько-польське пограниччя: сарматизм, бароко, діалог культур» (К., 2009).

Будьмо певні: повсюди й завжди звучить в його душі голос франкознавця. Особливо ж у березні, бо весняної пори Ростислав Радишевський і побачив світ...

ЛІТЕРАТУРА

1. Косач Ю. На варті нації / Відп. ред., упор., автор передм. Р.Радишевський. Київ, 2017. 464 с.
2. Радишевський Р. Іван Мазепа у сарматсько-роксоланському вимірі бароко. Київ, 2006. 552 с.
3. Радишевський Р. Іскри єднання. До питання про інтернаціональні мотиви творчості Лесі Українки. Київ: Дніпро, 1983. 204 с.
4. Радишевський Р. Літературознавча шевченкіана діаспори та польська рецепція Т.Г.Шевченка. Київ, 2011. 384 с.

5. Радишевський Р. Юліуш Словацький. Життя і творчість. Київ: Дніпро, 1985. 208 с.
6. Смотрицький М. Тренос, або плач Єдиної Святої Помісної апостольської Східної Церкви з поясненням догматів віри, початково з грецької на слов'янську, а тепер зі слов'янської на польську перекладений Теофілом Ортологом, тієї ж Святої Східної Церкви син / Перекл. з ставропольськ., слов. та передм. Р. Радишевський. Київ: Талком, 2015. 560 с.
7. Radyszewski R. Jan Dalibor Wagilewicz. Pisarze Polscy Rusini wraz z dodatkiem Pisarze Łacińscy Rusini. Przemyśl, 1996. 320 s.
8. Radyszewski R. Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część I: Monografia. Kraków, 1996. 283 s.
9. Radyszewski R. Roksołański Parnas. Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku. Część II: Antologia. Kraków, 1998. 415 s.